

OPINIA

w przedmiocie:

zgodności poselskiego projektu ustawy o przekazaniu na rzecz Węgier kodeksu „Epistola de laudibus augustae bibliothecae atque libri quatuor versibus scripti eodem argumento ad serenissimum Mathiam Corvinum Panoniae regem” z aktami wyższego rzędu

sporządzona przez:

dra hab. Mariusza Bidzińskiego, prof. Uniwersytetu SWPS

na zlecenie:

Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Warszawa, 14 lutego 2022 r.

I. ŹRÓDŁA PRAWA

(1).	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 r., nr 78, poz. 483 ze zm.);
(2).	Ustawa konstytucyjna z dn. 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym (Dz.U. 1992 r., nr 84, poz. 426 ze zm.);
(3).	Konwencja dotycząca środków zmierzających do zakazu i zapobiegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury, sporządzona w Paryżu dn. 17 listopada 1970 r. (Dz.U. 1974 r., nr 20, poz. 106);
(4).	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Węgierskiej o współpracy kulturalnej i naukowej, sporządzona w Budapeszcie dn. 13 października 1992 r. (Dz.U. 1993 r., nr 123, poz. 552);
(5).	Ustawa z dn. 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. 2019 r., poz. 1479);
(6).	Ustawa z dn. 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz.U. 2019 r., poz. 1461);
(7).	Ustawa z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2021 r., poz. 710 ze zm.);
(8).	Ustawa z dn. 25 maja 2017 r. o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz.U. 2019 r., poz. 1591);
(9).	Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 30 lipca 1992 r. Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. 2021 r., poz. 483 ze zm.);
(10).	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dn. 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz.U. 2016 r., poz. 283);
(11).	Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dn. 4 lipca 2012 r. w sprawie narodowego zasobu bibliotecznego (Dz.U. 2021 r., poz. 1308).

II. WYKAZ SKRÓTÓW I AKRONIMÓW

„Kodeks”	Kodeks „Epistola de laudibus augustae bibliothecae atque libri quatuor versibus scripti eodem argumento ad serenissimum Mathiam Corvinum Panoniae regem”.
----------	---

„Konstytucja RP”	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 2 kwietnia 1997 r.
„Konwencja z 1970 r.”	Konwencja dotycząca środków zmierzających do zakazu i zapobiegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury, sporządzona w Paryżu dn. 17 listopada 1970 r.
„Książnica”	Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska w Toruniu.
„Mała Konstytucja”	Ustawa konstytucyjna z dn. 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym.
„o.zab.”	Ustawa z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
„Projekt”	Projekt ustawy o przekazaniu na rzecz Węgier kodeksu „Epistola de laudibus augustae bibliothecae atque libri quatuor versibus scripti eodem argumento ad serenissimum Mathiam Corvinum Panoniae regem” (druk Sejmu IX kadencji nr 2008).
„Regulamin Sejmu”	Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 30 lipca 1992 r. Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.
„u.bib.”	Ustawa z dn. 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach.
„Umowa z 1992 r.”	Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Węgierskiej o współpracy kulturalnej i naukowej, sporządzona w Budapeszcie dn. 13 października 1992 r.
„u.res.”	Ustawa z dn. 25 maja 2017 r. o restytucji narodowych dóbr kultury.
„Wnioskodawca”	Grupa 51 posłów na Sejm IX kadencji, która złożyła Projekt.

III. PRZEDMIOT OPINII

Przedmiotem niniejszej opinii prawnej jest ocena zgodności poselskiego projektu ustawy o przekazaniu na rzecz Węgier kodeksu „Epistola de laudibus augustae bibliothecae atque libri quatuor versibus scripti eodem argumento ad serenissimum Mathiam Corvinum Panoniae regem” (druk Sejmu IX kadencji nr 2008) z aktami prawa wyższego rzędu.

IV. STAN SPRAWY

Projekt został złożony Marszałkowi Sejmu RP w dn. 2 lutego 2022 r. Do projektu sporządzone zostały dwie opinie Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu z dn. 4 lutego 2022 r., zgodnie z którymi kwestie uregulowane w Projekcie nie są regulowane prawem Unii Europejskiej, a Projekt nie stanowi projektu ustawy wykonującej prawo UE w rozumieniu art. 95a Regulaminu Sejmu.

Projekt został skierowany do I czytania w Komisji Kultury i Środków Przekazu. W toku postępowania legislacyjnego nie przeprowadzono dotychczas konsultacji ani nie uzyskano innych opinii.

Projekt reguluje kwestię odpłatnego nabycia przez Skarb Państwa kodeksu „Epistola de laudibus augustae bibliothecae atque libri quatuor versibus scripti eodem argumento ad serenissimum Mathiam Corvinum Panoniae regem” od dotychczasowego właściciela, nieodpłatnego przeniesienia jego własności na rzecz Węgier oraz kwestii pieczy nad Kodeksem w okresie przejściowym.

W reakcji na publikację Projektu, sporządzone i upublicznione zostały następujące stanowiska:

- 1) oświadczenie Dyrektora Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu oraz Rady Naukowej działającej przy Bibliotece z dn. 4 lutego 2022 r. wyrażające sprzeciw wobec Projektu;
- 2) opinia dra hab. Tomasza F. de Rosset, prof. UMK z dn. 7 lutego 2022 r. na temat przekazania przez Rzeczpospolitą Polską na rzecz Węgier Kodeksu;

- 3) opinia dra hab. Arkadiusza Wagnera, prof. UMK z dn. 7 lutego 2022 r. dotycząca kodeksu iluminowanego z księgozbioru króla Macieja Korwina w zbiorach WBP – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu;
- 4) oficjalne stanowisko Zarządu Towarzystwa Bibliofilów im. Joachima Lelewela w Toruniu z dn. 7 lutego 2022 r. w sprawie Projektu;
- 5) apel Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dn. 7 lutego 2022 r. w sprawie Projektu.

We wszystkich stanowiskach, Projekt został poddany gruntownej krytyce. Wskazano na rolę Kodeksu dla nauki, kultury oraz tożsamości narodowej i regionalnej. Podkreślono zgodnie, że Kodeks stanowi dobro kultury o charakterze unikatowym, którego wartość trudno przecenić. Zaapelowano o odstąpienie od prac nad Projektem.

V. ANALIZA PRAWNA

---

1. OBECNY STAN NORMATYWNY

Na dzień sporządzenia nin. opinii, Kodeks stanowi własność osoby prawnej – Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu, która jest samorządową biblioteką publiczną wpisaną do rejestru instytucji kultury Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Kodeks pozostaje w zbiorach Książnicy i stanowi jej element. Zgodnie z art. 3 ust. 1 zdanie 1 u.bib., zbiory „*stanowią dobro narodowe oraz służą zachowaniu dziedzictwa narodowego*”. Książnica została wymieniona w załączniku do rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dn. 4 lipca 2012 r. w sprawie narodowego zasobu bibliotecznego jako biblioteka posiadająca zbiory zaliczane do narodowego zasobu bibliotecznego. Zbiór ten wchodzi zatem w skład narodowego zasobu bibliotecznego w rozumieniu art. 6 ust. 1 u.bib., który zgodnie z ustępem 2 tego artykułu, podlega szczególnej ochronie.

Zgodnie z art. 6a ust. 1 u.bib., materiały biblioteczne wchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego, które nie stanowią zabytków w rozumieniu art. 3 pkt 1 o.zab., nie mogą być wywożone za granicę na stałe, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 26 i art. 42 u.res., gdy wywóz odbywa się w wykonaniu prawomocnego wyroku nakazującego zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1 u.res., na terytorium państwa Unii Europejskiej albo na podstawie pozwoleń, o których mowa w art. 39 ust. 1 lub art. 43 ust. 1 u.res.

Kodeks stanowi zabytek w rozumieniu art. 3 pkt 1 o.zab., albowiem bez wątplenia stanowi rzecz ruchomą będącą dziełem człowieka i stanowiącą świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. W konsekwencji, wyjątek określony w art. 6a ust. 1 u.bib. nie znajduje zastosowania z uwagi na zabytkowy charakter Kodeksu.

Stosownie do art. 51 ust. 1 pkt 4 o.zab., zabytki wpisane do inwentarza muzeum albo wchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego nie mogą być wywożone za granicę na stałe, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 26 i art. 42 u.res., gdy wywóz odbywa się w wykonaniu prawomocnego wyroku nakazującego zwrot zagranicznego narodowego dobra kultury, o którym mowa w art. 18 ust. 1 u.res., na terytorium państwa Unii Europejskiej albo na podstawie pozwoleń, o których mowa w art. 39 ust. 1 lub art. 43 ust. 1 u.res. Treść przepisu jest zbieżna z treścią art. 6a ust. 1 u.bib. Należy zatem zauważyć, że bez względu na to, czy materiał biblioteczny wchodzący w skład narodowego zasobu bibliotecznego jest zabytkiem w rozumieniu art. 3 pkt 1 o.zab. czy nim nie jest, to zasady wywożenia go za granicę na stałe są identyczne.

Wyjątek określony w art. 26 u.res. odnosi się do przypadku roszczenia państwa UE o zwrot narodowego dobra kultury, które zostało wyprowadzone z naruszeniem prawa z terytorium państwa Unii Europejskiej od dnia 1 stycznia 1993 r. i znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Artykuł 42 u.res. odnosi się do przypadku zwrotu dobra kultury innego państwa, jeżeli zwrot ma nastąpić na podstawie norm prawa międzynarodowego. Przypadki art. 39 ust. 1 i art. 43 ust. 1 u.res. przewidują, w przypadku zwrotu dobra kultury stanowiącego jednocześnie narodowe dobro kultury RP, uzyskania pozwolenia na wywóz – w przypadku materiałów bibliotecznych – Dyrektora Biblioteki Narodowej.

Kodeks nie stanowi dobra kultury wyprowadzonego z naruszeniem praw państw trzecich i znajduje się w zbiorach bibliotecznych Torunia od XVI wieku. Nie zapadło żadne orzeczenie sądu krajowego lub międzynarodowego o obowiązku wydania Kodeksu Węgrom lub innym podmiotom. Brak jest podstaw prawnych wywiezienia Kodeksu na stałe poza granice RP, albowiem żaden z wyjątków określonych w art. 51 ust. 1 pkt 4 o.zab. nie zachodzi. Obecnie brak jest podstaw prawnych dla wyłączenia Książnicy z Kodeksu.

W tym miejscu należy dodać, że u.res. realizuje m.in. postanowienia Konwencji z 1970 r. (uzasadnienie projektu ustawy – druk Sejmu VIII kadencji nr 1371). W uzasadnieniu wskazano, że z norm konwencji wynikają „zasady ochrony integralności dziedzictwa kulturowego, zasada zakazu przemieszczeń dóbr kultury i zasada usuwania skutków nielegalnych przemieszczeń tychże dóbr. Usunięcie tych skutków polega na przemieszczeniu dobra kultury z powrotem do miejsca, z którego zostało ono bezprawnie wywiezione, z czym wiąże się wydanie przemieszczonego dobra kultury państwu dochodzącemu zwrotu. Ogólną podstawą restytucji międzynarodowej jest ww. zasada ochrony integralności dziedzictwa kulturowego kraju”. Tezy te znajdują pełne potwierdzenie w preambule Konwencji z 1970 r. oraz wyraz w przepisach konwencji, w tym np. w art. 2 ust. 1 oraz art. 5 lit. a. Restytucja

dobra kultury stanowi zatem realizację zasady ochrony integralności dziedzictwa kulturowego danego kraju, a przemieszczanie dóbr powinno następować w celu realizacji tej zasady. Z tego względu, na gruncie prawa polskiego, wywóz dobra kultury jest możliwy jedynie w sytuacji ściśle wyjątkowej, w celu zwrotu dobra, które zostało wyprowadzone z terenu jednego kraju w sposób sprzeczny z prawem i w konsekwencji znalazło się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. KWESTIE FORMALNE

Stosownie do treści druku nr 2008, Projekt został złożony przez grupę 51 posłów (w tym *nota bene* przez 1 posłankę z okręgu wyborczego Toruń – Joannę Borowiak i 1 posłankę z okręgu wyborczego Bydgoszcz – Ewę Kozanecką), przy czym wskazano przedstawiciela uprawnionego do reprezentacji Wnioskodawcy. Oznacza to, że Projekt został złożony z zachowaniem wymogów art. 32 ust. 2 i art. 34 ust. 1 Regulaminu Sejmu. Uzasadnienie projektu – abstrahując od jego oceny merytorycznej, o czym dalej – zawiera elementy przewidziane w art. 34 ust. 2–3 Regulaminu Sejmu, wobec czego brak jest podstaw do jego zwrotu przez Marszałka Sejmu w trybie art. 34 ust. 7 Regulaminu Sejmu.

3. ANALIZA PREAMBUŁY PROJEKTU

W preambule, Wnioskodawca powołał się na: (1) kwestie przyjaźni Polsko-Węgierskiej i współpracy kulturalnej, (2) postanowień i zobowiązań wynikających z Umowy z 1992 r., „*w szczególności dotyczących popierania przedsięwzięć służących zbliżeniu Narodów Polskiego i Węgierskiego*”, (3) porozumienie zawarte w Budapeszcie w dn. 12 lutego 2021 r., na mocy którego Państwo Węgierskie nieodpłatnie przekazało Rzeczypospolitej

Polskiej prawo własności zbroi dziecięcej króla Polski Zygmunta II Augusta oraz (4) chęć okazania wdzięczności i odwzajemnienia gestu przyjaźni.

Już w tym miejscu należy podkreślić, że Umowa z 1992 r. nie przewiduje w swych postanowieniach obowiązku czy choćby ogólnej podstawy dla przenoszenia własności zabytków i innych dóbr kultury pomiędzy państwami, w tym zwłaszcza tytułem darmym. Artykuł 5 akapit 5 umowy przewiduje, że *„Umawiające się Strony będą ułatwiać wzajemnie swym naukowcom dostęp do materiałów znajdujących się w bibliotekach, archiwach, muzeach, instytucjach szkolnictwa wyższego i instytutach naukowych, korporacjach i stowarzyszeniach oraz będą zapewniać możliwość prowadzenia badań naukowych w tych instytucjach, zgodnie z przepisami obowiązującymi w swoich krajach”*. Przepis ten daje podstawę do podejmowania działań polegających na udostępnianiu dóbr kultury (w tym materiałów bibliotecznych) naukowcom obu państw, nie zaś – przenoszenia ich własności. Co więcej, zgodnie z art. 9 akapitem 2 umowy, strony *„podejmą wysiłki na rzecz ochrony integralności narodowego dziedzictwa kulturalnego obydwu stron oraz zachowania i konserwacji przedmiotów stanowiących zabytki i wartości kulturalne drugiej Umawiającej się Strony na swoim terytorium”*. Z przepisu tego wynika, że wolą stron było ustanowienie ochrony dóbr kultury ważnych dla obu stron w ten sposób, że strony zobowiązują się do zachowania i konserwacji tych dóbr, ważnych również dla strony drugiej, **na swoim terytorium**.

W konsekwencji, umowa nie tylko nie stanowi podstawy dla przeniesienia własności dóbr kultury na rzecz drugiej strony oraz do wywiezienia tych dóbr na stałe, ale wprost sprzeciwia się takiemu postępowaniu. W tym kontekście, **preambuła Projektu odwołuje się do Umowy z 1992 r. w sposób bezpodstawny, przez co sprawia wrażenie, że Projekt stanowi czynność w celu jej wykonania. Tymczasem, art. 9 akapit 2 umowy wyraża wolę stron w postaci zachowania dóbr kultury ważnych dla obu stron na terenie państwa posiadającego legalny tytuł do dysponowania dobrem.**

W konsekwencji, Projekt pozostaje w sprzeczności z ratyfikowaną umową międzynarodową. Należy dodać, w dniu ratyfikacji (27 listopada 1992 r.), Prezydent był upoważniony do ratyfikacji takiej umowy bez zgody parlamentu (art. 33 ust. 1 i 2 Małej Konstytucji), a w doktrynie sporne jest, czy umowy ratyfikowane w trybie art. 33 ust. 1 Małej Konstytucji mają moc równą ustawie (por. K. Działocha, [w:] L. Garlicki (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom I*, Warszawa 1999, komentarz do art. 89 Konstytucji RP, s. 5 i 6). Bez względu na przyjętą interpretację hierarchicznej pozycji Umowy z 1992 r. względem ustaw, wyżej stwierdzonej sprzeczności nie sposób zignorować.

4. ANALIZA ART. 1 PROJEKTU

Zgodnie z art. 1 Projektu, ustawa określa (1) sposób nabycia przez Skarb Państwa własności Kodeksu oraz (2) zasady i sposób przeniesienia na rzecz Węgier prawa własności oraz posiadania Kodeksu.

Mając na uwadze pozostałą treść Projektu, art. 1 w prawidłowy sposób określa jego przedmiot.

5. ANALIZA ART. 2 PROJEKTU

Stosownie do art. 2 Projektu, „z dniem wejścia w życie ustawy Kodeks staje się własnością Skarbu Państwa” (ust. 1). Uprawnienia Skarbu Państwa wykonuje Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (ust. 2). Do czasu przeniesienia posiadania Kodeksu na rzecz Węgier, do posiadania i sprawowania nad nim pieczy „ze starannością nie mniejszą i w sposób nie mniej korzystny niż dotychczasowy” zobowiązany zostaje dotychczasowy właściciel (ust. 3). Tytułem rekompensaty za przeniesienie własności i koszty sprawowania pieczy, dotychczasowy

właściciel otrzyma z części budżetu państwa, której dysponentem jest Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, środki finansowe w kwocie 25 000 000,00 złotych (ust. 4) a środki te mają zostać wypłacone do dn. 31 marca 2021 r. (ust. 5).

W konsekwencji, na mocy art. 1 Projektu, dochodzi do wywłaszczenia (wyzucia Książnicy z prawa własności) Kodeksu i przeniesienia jego własności na rzecz Skarbu Państwa, *ex lege*, za odszkodowaniem, obejmującym również koszty dalszego sprawowania pieczy nad Kodeksem. Wywłaszczenie następuje z mocy prawa i nie przysługują od niego żadne środki prawne, umożliwiające zakwestionowanie wywłaszczenia (środki odwoławcze, skargi itp.). W uzasadnieniu Projektu brak jest jakiegokolwiek uzasadnienia dla przyjętej kwoty rekompensaty – w szczególności, brak jest powołania się na jakiegokolwiek opinie lub ekspertyzy dot. wyceny Kodeksu. Dodać należy, że uzasadnienie nie zawiera też żadnej oceny merytorycznej roli Kodeksu jako elementu dziedzictwa narodowego i skutków jego utraty.

Stosownie do art. 16 ust. 2 Konstytucji RP, „*Samorząd terytorialny uczestniczy w sprawowaniu władzy publicznej. Przysługującą mu w ramach ustaw istotną część zadań publicznych samorząd wykonuje w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność*”. W tym miejscu należy dodać, że w świetle art. 8 ust. 2 pkt 2, art. 18 i art. 19 u.bib., organizowanie bibliotek publicznych na szczeblu samorządowym stanowi realizację zadania publicznego w postaci zaspokajania potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych ogółu społeczeństwa oraz uczestnictwa w upowszechnianiu wiedzy i kultury (co koresponduje np. z art. 14 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy z dn. 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa). Zgodnie z art. 165 ust. 1 zdanie 2 Konstytucji RP, jednostkom samorządu terytorialnego przysługuje prawo własności i inne prawa majątkowe. Zgodnie natomiast z art. 165 ust. 2 konstytucji, „*Samodzielność jednostek samorządu terytorialnego podlega ochronie sądowej*”.

Jakkolwiek kwestia zakresu ochrony mienia jednostek samorządu terytorialnego jest sporna, to nie ulega wątpliwości, że własność JST podlega ochronie przewidzianej w art. 21 ust. 1 Konstytucji RP (wyrok TK z dn. 12 kwietnia 2000 r., sygn. K 8/98, OTK-ZU 2000 r., nr 3, poz. 87). W ocenie Opiniującego, mienie JST podlega również ochronie na gruncie art. 21 ust. 2 Konstytucji RP, dopuszczającego wywłaszczenie jedynie na cele publiczne i za słusznym odszkodowaniem (por. L. Garlicki, M. Zubik, [w:] L. Garlicki, M. Zubik (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom I*, Warszawa 2016, LEX/el., komentarz do art. 21 Konstytucji RP, pkt 17). Mienie samorządowe podlega zatem ochronie na podstawie art. 21, art. 165 ust. 1 oraz art. 2 Konstytucji RP (zasada demokratycznego państwa prawnego i wywodzona z niej zasada proporcjonalności ingerencji w sferę uprawnień majątkowych JST) (zob.np. wyrok TK z dn. 20 lutego 2002 r., sygn. K 39/00, OTK-ZU 2002 r., seria „A”, nr 1, poz. 4).

W przedmiotowej sprawie, Kodeks stanowi własność osoby prawnej stanowiącej własność samorządu województwa, przy czym dysponowanie tą własnością następuje w związku z realizowaniem zadań publicznych. Nie pozbawia to jednak prawa własności, przysługującego Książnicy (a pośrednio – województwu), konstytucyjnej ochrony wynikającej z ww. norm konstytucyjnych.

Na mocy analizowanego przepisu dochodzi do wywłaszczenia Książnicy, z mocy samego prawa z zabytku klasy światowej. Jakkolwiek wywłaszczenie ma nastąpić w celu wykonania swego rodzaju „gestu” na arenie dyplomatycznej (realizacja założeń polityki zagranicznej), to ciężko uznać to za cel publiczny, skoro nieodpłatne przekazanie państwu trzeciemu nie następuje w wykonaniu żadnego zobowiązania międzynarodowego ani nie realizuje żadnej wartości konstytucyjnej. **Wywłaszczenie następuje z rażącym pogwałceniem zasady proporcjonalności (albowiem**

naruszeniu prawa własności nie sposób przeciwstawić jakiegokolwiek wartości, która by je uzasadniała).

Brak jest również uzasadnienia dla dokonania wywłaszczenia z mocy samego prawa. Taki tryb może być stosowany jedynie w przypadkach wyjątkowych; zachowane przy tym muszą być gwarancje proceduralne dla podmiotu pozbawianego własności (por. wyrok TK z dn. 14 marca 2000 r., sygn. P 5/99, OTK-ZU 2000 r., nr 2, poz. 60). W przedmiotowej sprawie, brak jest przekonujących racji za wyzuciem Książnicy z własności na mocy aktu generalnego, tym bardziej, że Wnioskodawca sam przyznaje w uzasadnieniu Projektu, że następuje to w celu pozbawienia możliwości realizacji przez dotychczasowego właściciela gwarancji konstytucyjnych, w tym prawa do sądu (które podlega ochronie w świetle zasady demokratycznego państwa prawnego i wynikającego z niej prawa do rzetelnej procedury sądowej i prawa do sądu).

Poważne wątpliwości budzi również kwestia słuszności odszkodowania z tytułu wywłaszczenia. Kwota wskazana w ustawie jest całkowicie arbitralna i nie znajduje uzasadnienia w jakichkolwiek obliczeniach, zwłaszcza wykonanych przez podmioty fachowe (o czym będzie mowa w dalszej części opinii). Już w tym miejscu należy wskazać, że wobec rangi zabytku, jest to – w ocenie podmiotów, które zajęły publiczne stanowiska względem Projektu – kwota rażąco niska i nieadekwatna. Wnioskodawca nie przewidział również żadnego mechanizmu pozwalającego na kontrolę wskazanej w ustawie kwoty. **W takich okolicznościach, analizowane przepisy pozostają w kolizji również z wyrażoną w art. 21 ust. 2 Konstytucji RP zasadą słuszności odszkodowania.**

Podsumowując, analizowany przepis pozostaje w oczywistej i rażącej sprzeczności z wyrażonymi w art. 2 Konstytucji RP zasadami

demokratycznego państwa prawnego, w tym zwłaszcza: zasadą proporcjonalności oraz prawem do rzetelnej procedury sądowej wraz z prawem do sądu, wyrażoną w art. 21 ust. 1 zasadą ochrony własności i wynikającym z art. 21 ust. 2 zakazem wywłaszczenia na cele inne, niż publiczne, bez słusznego odszkodowania i bez poszanowania gwarancji proceduralnych, jak również z wynikającą z art. 165 ust. 1 i 2 zasadą samodzielności jednostek samorządu terytorialnego i ochrony przysługującej mu własności.

6. ANALIZA ART. 3 PROJEKTU

W artykule 3, Wnioskodawca uregulował kwestie przeniesienia własności i posiadania kodeksu. Zgodnie z ust. 1, „*Rzeczpospolita Polska podejmie działania mające na celu nieodpłatne przekazanie Kodeksu na rzecz Węgier*”. Ustęp 2 precyzuje, że przekazanie Kodeksu „*obejmuje przeniesienie prawa własności i posiadania Kodeksu na skarb państwa Węgier lub inny podmiot wskazany przez Węgry*”. Zgodnie z ust. 3, działania, o których mowa w ust. 1, podejmuje Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Należy zwrócić uwagę, że Projekt nie gwarantuje bynajmniej przekazania Kodeksu na rzecz Węgier, wręcz przeciwnie – **dopuszcza przeniesienie własności i posiadania Kodeksu na jakikolwiek podmiot wskazany przez Węgry**. W konsekwencji, Projekt nakłada na Rzeczpospolitą obowiązek przeniesienia własności narodowego dobra kultury na rzecz nieokreślonego podmiotu. W takich okolicznościach, można wyobrazić sobie sytuację, w której Węgry, na mocy art. 3 ust. 2, wskażą inny podmiot prawa międzynarodowego (np. Federację Rosyjską) albo podmiot prawa prywatnego (będącego obywatelem dowolnego kraju na świecie i podlegającego prawu dowolnego kraju, choćby posiadającemu kryminalną przeszłość albo

pełniącego funkcję domu aukcyjnego czy marszanda). Projekt stwarza zatem ryzyko nie tylko niespełnienia deklarowanego celu („odwdzięczenie się” Węgrom i zacieśnianie przyjaźni między państwami), ale stwarza ryzyko, że Kodeks zostanie bezpowrotnie utracony. Ustawa nie przewiduje jakichkolwiek gwarancji choćby w zakresie pozostania Kodeksu na terenie Węgier, w rękach podmiotu prawa publicznego albo osoby prawnej stanowiącej własność takiego podmiotu, jak również zapewnienia dostępu publiczności czy naukowców do Kodeksu.

Preambuła Konstytucji RP wyraża zobowiązanie do przekazania przyszłym pokoleniom wszystkiego, co cenne z ponad tysiącletniego dorobku. Zobowiązanie do ochrony dorobku Rzeczypospolitej Polskiej znajduje wyraz w przepisach Konstytucji. Zgodnie z art. 5, Rzeczpospolita Polska strzeże m.in. dziedzictwa narodowego. Wymóg ten oznacza „wymóg ochrony wszystkich czynników natury materialnej i duchowej zaistniałych w historii państwa i społeczeństwa polskiego, świadczących o jego tożsamości, równej pozycji wśród innych narodów, a także stanowiących zaczątek dalszego rozwoju” (P. Sarnecki, [w:] L. Garlicki, M. Zubik (red.), *Konstytucja...* (tom I), komentarz do art. 5 Konstytucji RP, pkt 10). Przepis ten ma charakter programowy. Natomiast art. 6 ust. 1, zgodnie z którym „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”, stanowi skonkretyzowaną zasadę polityki państwa. Przez dostęp do dóbr kultury rozumieć należy „stwarzanie możliwości kontaktu z nimi wszystkim zainteresowanym, choć ze zrozumiałych względów niekoniecznie bezpośredniego” (P. Sarnecki, [w:] L. Garlicki, M. Zubik (red.), *Konstytucja...* (tom I), komentarz do art. 6 Konstytucji RP, pkt 4). Natomiast zgodnie z ust. 2 tego artykułu, „Rzeczpospolita Polska udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym”. Wyraża on obowiązek podejmowania wszelkich działań w celu pielęgnowania i wzmaganie poczucia

bliskości Polaków z dziedzictwem narodowym (tamże, pkt 6). Stosownie natomiast do art. 73 Konstytucji RP, każdemu zapewnia się m.in. wolność korzystania z dóbr kultury. W praktyce oznacza to, że *„wszystko to, co legalnie zostało stworzone i przekazane publiczności lub sprowadzone z zagranicy musi być dostępne dla »każdego«*”, a w świetle art. 6, dobra kultury należy uznać za istotną wartość konstytucyjną (L. Garlicki, M. Derlatka [w:] L. Garlicki, M. Zubik (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom II*, Warszawa 2016, komentarz do art. 73 Konstytucji RP, pkt 14).

Omawiany artykuł Projektu pozostaje w rażącej sprzeczności z normami wynikającymi z preambuły, art. 5, art. 6 ust. 1 i 2 oraz art. 73 Konstytucji RP. W wyniku przeniesienia własności i posiadania dobra kultury, które stanowi w dodatku element dziedzictwa narodowego, dojdzie w sposób oczywisty do bezpowrotnego i poważnego zubożenia tego dziedzictwa. Analizowany przepis nie tylko nie chroni dziedzictwa narodowego, ale wręcz przeciwnie – wyzbywa się jednego z jego składników. W przypadku realizacji dyspozycji przepisu, dojdzie jednocześnie do utraty dostępu przez wszystkich zainteresowanych, w tym zwłaszcza obywateli Rzeczypospolitej oraz Polaków za granicą, możliwości dostępu do bezcennego dobra kultury. Władzę nad dostępem do Kodeksu przejmie bowiem państwo obce, a z uwagi na przeniesienie posiadania, beneficjenci ww. norm konstytucyjnych utracą możliwość dostępu do tego dobra kultury – przynajmniej na terenie Rzeczypospolitej Polskiej i na zasadach przez nią ustalonych. Jednocześnie, Wnioskodawca nie przedstawił żadnych racjonalnych argumentów przemawiających za dopuszczalnością i zasadnością odstąpienia od zasad i norm wynikających z ww. przepisów Konstytucji RP. **W takich okolicznościach, art. 3 Projektu należy ocenić jako rażąco sprzeczny z ww. normami Konstytucji.** Jako że pozostałe przepisy Projektu podporządkowane są realizacji celu określonego w art. 3,

uznać należy, że również Projekt – jako całość – jest sprzeczny z preambułą, art. 5, art. 6 ust. 1 i 2 oraz art. 73 Konstytucji RP.

7. ANALIZA ART. 4 PROJEKTU

Zgodnie z art. 4, do czasu przekazania Kodeksu na rzecz Węgier, prawo własności i posiadanie Kodeksu nie podlegają zbyciu lub obciążeniu w celu innym niż określony w art. 3 ust. 1 (ust. 1 zdanie 1), a do tego czasu zakazuje się wykonywanie działań (w tym prac konserwatorskich) mogących doprowadzić do naruszenia substancji lub wyglądu Kodeksu, za wyjątkiem prac i działań niezbędnych do zachowania lub przywrócenia dotychczasowego stanu Kodeksu (ust. 1 zdanie 2). Czynności mające na celu zbycie albo obciążenie prawa własności lub posiadania Kodeksu dokonane wbrew zakazowi, o którym mowa w ust. 1, nie wywołują skutków prawnych (ust. 2).

W tym kontekście, powyższy przepis realizuje cel i założenia Projektu, jakkolwiek są one sprzeczne z aktami wyższego rzędu w zakresie szeroko opisanym w nin. opinii. Tym niemniej należy zwrócić na wadliwą konstrukcję przepisu, który zakazuje prowadzenia „prac konserwatorskich”, które mogłyby „*doprowadzić do naruszenia substancji lub wyglądu Kodeksu*” za wyjątkiem prac „*prac i działań niezbędnych do zachowania lub przywrócenia dotychczasowego stanu Kodeksu*”. Tymczasem, art. 3 ust. 6 o.zab. definiuje „prace konserwatorskie” właśnie jako „*działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań*”. W konsekwencji, wykonywanie prac konserwatorskich *ex definitione* nie może prowadzić do naruszenia substancji lub wyglądu Kodeksu, stąd konstrukcję art. 4 zdanie 2 Projektu należy uznać za wadliwą, świadczącą o naruszeniu wynikającej z art. 2 Konstytucji RP zasady poprawnej legislacji.

8. ANALIZA ART. 5 PROJEKTU

Artykuł 5 przewiduje, że *„Przekazanie Kodeksu na rzecz Węgier nastąpi na podstawie pisemnego porozumienia zawartego między Rzeczpospolitą Polską a Węgrami”*.

Powyższy przepis nie przewiduje nawet minimalnej treści porozumienia. W szczególności, nie przewiduje, że porozumienie to będzie zawierało jakiegokolwiek gwarancje w zakresie pozostawania prawa własności i posiadania Kodeksu przy państwie węgierskim, jak również jego dostępności dla publiki i nauki (o których była mowa powyżej, w odniesieniu do art. 3 Projektu).

W konsekwencji, w powyższym zakresie przepis pozostaje w sprzeczności z preambułą, art. 5, art. 6 ust. 1 i 2 oraz art. 73 Konstytucji RP oraz z zasadą ochrony integralności dziedzictwa kulturowego kraju, wynikającą z Konwencji z 1970 r.

W kontekście rangi aktu przekazania zabytku należącego stanowiącego element dziedzictwa narodowego, przepis, z uwagi na swój blankietowy charakter, niezabezpieczający interesów Rzeczypospolitej Polskiej, narusza również wynikającą z art. 2 Konstytucji RP zasadę dobrej legislacji.

9. ANALIZA ART. 6 PROJEKTU

Zgodnie z art. 6 Projektu, do przekazania projektu nie stosuje się przepisów rozdziału 5 o.zab. W świetle uzasadnienia Projektu, wprowadzenie tego przepisu ma na celu w istocie wyłączenie stosowania zakazu określonego w art. 51 ust. 4 pkt 4 o.zab., zakazującego wywożenia na stałe zabytków znajdujących się w narodowym zasobie bibliotecznym.

Jak zostało wyżej wskazane, przepisy u.res., w połączeniu z przepisami o.zab., realizują zarówno normy prawa międzynarodowego (zasadę ochrony integralności dziedzictwa kulturowego kraju, wynikającą z Konwencji z 1970 r.), jak i normy Konstytucji RP, odnoszące się do ochrony dziedzictwa i dostępu do dóbr kultury. Powyższe wyłączenie stosowania przepisów ustawy jest nieuzasadnione żadnymi wartościami konstytucyjnymi, przez co **pozostaje w sprzeczności zarówno z zasadami Konwencji z 1970 r., jak i w rażącej, oczywistej sprzeczności z preambułą, art. 5, art. 6 ust. 1 i 2 oraz art. 73 Konstytucji RP.**

Dodać należy, że nieuzasadnione odstępnie od zasad ochrony dziedzictwa narodowego, uszczegółowionych w przepisach u.res. i o.zab., stoi jednocześnie w sprzeczności w wynikającą z art. 2 Konstytucji RP zasadą pewności prawa (bezpieczeństwa prawnego).

10. ANALIZA ART. 7 PROJEKTU

Ostatni artykuł Projektu przewiduje 14-dniowy *vacatio legis*, za wyjątkiem art. 4, który ma wejść w życie z dniem ogłoszenia ustawy (zakaz zbycia lub obciążenia Kodeksu i podejmowania działań mogących skutkować uszkodzeniem Kodeksu).

Jakkolwiek skrócenie *vacatio legis* jest w świetle art. art. 4 ust. 1 ustawy z dn. 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych dopuszczalne, to wymaga to szczegółowego uzasadnienia oraz zrównoważenia z innymi wartościami konstytucyjnymi (por. również § 12 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dn. 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”). W przedmiotowej sprawie, 14-dniowy terminu *vacatio legis* jest zbyt krótki i nie koresponduje

z wartościami konstytucyjnymi w postaci ochrony dziedzictwa narodowego i dostępu do dóbr kultury. Abstrahując od uargumentowanej wyżej niedopuszczalności przeniesienia własności i posiadania Kodeksu co do zasady, nawet, gdyby było to dopuszczalne, to należy umożliwić dotychczasowemu właścicielowi – wojewódzkiej bibliotece publicznej oraz beneficjentom prawa dostępu do narodowych dóbr kultury odpowiedniego czasu w celu możliwości obcowania z Kodeksem i przeprowadzenia badań, które po przekazaniu Kodeksu mogą stać się niemożliwe lub znacznie utrudnione. Tymczasem, Projekt prowadzi do praktycznie natychmiastowego wyzucia Książnicy z własności i posiadania Kodeksu, który pozostaje w dyspozycji jednostek organizacyjnych samorządu lokalnego od czterech stuleci. **W tym kontekście, art. 7 Projektu pozostaje w sprzeczności z zasadą poprawnej legislacji, wynikającej z art. 2 Konstytucji RP.**

11. ANALIZA UZASADNIENIA PROJEKTU

Na zakończenie należy poczynić szereg uwag względem uzasadnienia Projektu, które, w ocenie Opiniującego, nie przedstawia wyczerpujących argumentów merytorycznych przemawiających za jego zgodnością z aktami wyższego rzędu.

Po pierwsze, argumentacja Wnioskodawcy opiera się wyłącznie na konieczności „odwzajemnienia” gestu Węgier w postaci przekazania Rzeczypospolitej Polskiej zbroi dziecięcej króla Zygmunta II Augusta, a przez to – zacieśnieniem współpracy polsko-węgierskiej. Tymczasem, sama chęć „odwzajemnienia” daru i zacieśnienia więzi nie jest wartością konstytucyjną, a tym bardziej – wartością przewyższającą konstytucyjną wartość w postaci ochrony dziedzictwa narodowego i dostępu do narodowych dóbr kultury, wynikającą z preambuły, art. 5, art. 6, art. 73 Konstytucji RP, jak i inne

przywołane wyżej wartości, w tym zwłaszcza w sferze ochrony własności, autonomii samorządu terytorialnego i prawa do sądu. Przeniesienie własności Kodeksu stoi zresztą w sprzeczności z zasadami współpracy polsko-węgierskiej, wynikającymi z Umowy z 1992 r. Wnioskodawca nie przedstawia żadnych argumentów natury konstytucyjnej w tym zakresie, co jest dla Projektu dyskwalifikujące.

Wnioskodawca podnosi, że Kodeks „*co prawda stanowi cenny eksponat w polskich zbiorach bibliotecznych, jednakże nie ma ścisłego związku z historią Polski, natomiast dla Węgier pozostaje szczególnie cennym świadectwem dziedzictwa kulturowego i narodowego, związanym z osobą króla Macieja Korwina*”. Twierdzenie to nie jest poparte żadnymi dowodami i stanowi stanowisko prywatne Wnioskodawcy. Pozostaje w oczywistej sprzeczności ze stanowiskiem przedstawicieli nauki, wyrażonym w dokumentach przywołanych w nin. opinii, zgodnie z którymi Kodeks posiada wyjątkową rangę i jest unikatem w skali światowej, wchodzi w skład kolekcji od XVI wieku, stanowi o tożsamości Książnicy i posiada wyjątkową wartość dla nauki. Bez wątpienia, posiada również niebagatelne znaczenie dla dziedzictwa kulturalnego regionu i kraju i ma szczególnie ścisły związek z historią Polski, tym bardziej, że stanowi egzemplarz pierwszego publicznego muzeum na ziemiach polskich. Jeden z opiniujących wskazuje, że argumentacja uzasadnienia Projektu w tym zakresie jest tożsama z argumentacją strony sowieckiej podczas negocjacji rewindykacyjnych na podstawie traktatu ryskiego z 1921 r. – i ciężko się z tym argumentem nie zgodzić. Kodeks stanowi jeden z największych skarbów kultury i sztuki włoskiego renesansu, jeden z nielicznych, który pomimo lat grabieży zachował się w zbiorach Rzeczypospolitej Polskiej. W takich okolicznościach, również w tym zakresie argumentacja Wnioskodawcy jest dla Projektu dyskwalifikująca, a przy tym – świadczy jak najgorzej o wiedzy Wnioskodawcy

w zakresie wartości Kodeksu i jego roli dla dziedzictwa narodowego, jak również o jego podejściu do ochrony tego dziedzictwa.

Paradoksalnie, Wnioskodawca utrzymuje, że nieodpłatne przekazanie państwu trzeciemu bezcennego elementu dziedzictwa narodowego, poprzez swoją jednostkowość, ma „*podkreślić znaczenie, jakie Rzeczpospolita Polska przypisuje prawnej ochronie zabytków*”. Nie sposób na gruncie logiki formalnej zrekonstruować sposobu rozumowania Wnioskodawcy, który utrzymuje, że wywłaszczenie bezcennego i legalnie posiadanego dobra kultury oraz jego nieodpłatne przekazanie państwu trzeciemu bez szczególnej przyczyny (tj. w ramach „wdzięczności”) ma świadczyć o przywiązywaniu Rzeczypospolitej Polskiej wagi do ochrony zabytków, skoro czynność ta świadczy o fakcie dokładnie przeciwnym.

Co więcej, uzasadnienie Projektu nie tłumaczy w żaden sposób, dlaczego rekompensata w wysokości 25 milionów złotych miałaby „*w pełni wyrównywać*” uszczerbek Książnicy. Wnioskodawca nie przedstawił w tym zakresie żadnej opinii, ekspertyzy czy wyceny, ani nawet innych, choćby niefachowych źródeł tłumaczących wysokość przyjętej kwoty. Jest to suma całkowicie arbitralna. Jakkolwiek wobec rangi Kodeksu i jego niezaprzeczalnej wartości dla kultury, nauki oraz tożsamości narodowej i lokalnej, ciężko w ogóle posługiwać się tutaj kategoriami pekuniarnymi, to w świetle stanowisk przywołanych w nin. opinii, kwota ta jest *a prima vista* nieadekwatna. Szkody, które w wyniku uchwalenia ustawy zostaną wyrządzone zarówno właścicielowi Kodeksu, jak i całej kulturze i nauce polskiej, są nie do przecenienia. W każdym zaś wypadku, świadczy to o sprzeczności Projektu z zasadą dopuszczalności wywłaszczenia jedynie za słusznym odszkodowaniem, wyrażoną w art. 21 ust. 2 Konstytucji RP.

Wnioskodawca uzasadnił automatyczny skutek wywłaszczenia koniecznością podjęcia działań w rozsądnym odstępie czasowym dla odwzajemnienia aktu który miał miejsce w lutym 2021 r. (przekazanie przez Węgry zbroi Zygmunta II Augusta). Zdaniem Wnioskodawcy, przesłanka chęci szybkiego odwzajemnienia gestu ma przemawiać za pozbawieniem Właściciela prawa do sądu, które umożliwiłoby kontrolę legalności wywłaszczenia i wysokości odszkodowania oraz ochronę jego pozostałych praw konstytucyjnych. **Tymczasem, wola grupy posłów w postaci wykonania gestu dyplomatycznego nie jest żadną wartością konstytucyjną, a tym bardziej wartością, która miałaby prowadzić do unicestwienia praw konstytucyjnych, w tym zwłaszcza praw, których Konstytucja nie pozwala w ogóle ograniczać.**

Wnioskodawca stwierdził – nie popierając tego żadną argumentacją, a tym bardziej stanowiskiem eksperckim – że regulacja nie spowoduje kosztów finansowych dla budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Wnioskodawca zlekceważył rolę, jaką dla Książnicy (osoby prawnej stanowiącej własność jednostki samorządu terytorialnego) pełni Kodeks. Nie uwzględnił, że Kodeks, jako zabytek, jest jednym z elementów życia kulturalnego, naukowego, jak również – turystycznego dla miasta Torunia oraz dla całego województwa. Pozbawienie Książnicy Kodeksu spowoduje, że ruch ten – w zakresie związanym z Kodeksem – straci rację bytu, co przekłada się na stan finansów właściwych jednostek samorządu terytorialnego, wynikający choćby z obecności ośrodków naukowych i ich prac, jak również ruchu turystycznego. Twierdzenie Wnioskodawcy w tym zakresie jest nie do obrony.

Na zakończenie należy podkreślić, że przyjęcie ustawy, której przedmiotem jest wywłaszczenie *ex lege* z dobra kultury, stanowiącego element dziedzictwa narodowego, jak również nieodpłatne przekazanie go poza granice Rzeczypospolitej, stanowi bardzo niebezpieczny precedens. Otwiera drogę

i stanowi niejako zachętę do dalszego budowania relacji międzynarodowych w oparciu o zubożanie dziedzictwa narodowego, połączonego z naruszaniem podstawowych wartości konstytucyjnych.

*
**

Z powyższych względów, z całą stanowczością należy zarekomendować Komisji Kultury i Środków Przekazu przyjęcie wniosku o odrzucenie projektu, a Wnioskodawcy – jego niezwłoczne wycofanie.

VI. KONKLUZJE I REKOMENDACJE

---

1. **WBREW PREAMBULE PROJEKTU USTAWY, NIE TYLKO NIE WYKONUJE ONA ZAŁOŻEŃ UMOWY POLSKO-WĘGIERSKIEJ O WSPÓŁPRACY KULTURALNEJ I NAUKOWEJ Z 1992 R., ALE POZOSTAJE W SPRZECZNOŚCI Z JEJ POSTANOWIENIAMI W ZAKRESIE DĄŻENIA DO OCHRONY ZABYTKÓW I DÓBR KULTURY NA TERYTORIUM PAŃSTWA, NA KTÓRYM SIĘ ZNAJDUJĄ (ART. 9 AKAPIT 2).**

2. **W ZAKRESIE, W JAKIM PROJEKT PRZEWIDUJE WYWŁASZCZENIE WOJEWÓDZKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ Z WŁASNOŚCI KODEKSU, POZOSTAJE ON W KOLIZJI Z:**
  - a. **ART. 2 KONSTYTUCJI RP (ZASADA PROPORCJONALNOŚCI ORAZ PRAWO DO SĄDU),**
  - b. **ART. 165 UST. 1 I 2 (ZASADA SAMODZIELNOŚCI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO I OCHRONY ICH WŁASNOŚCI) ORAZ**

c. ART. 21 UST. 1 I 2 KONSTYTUCJI (OCHRONA WŁASNOŚCI, ZAKAZ WYWŁASZCZENIA NA CELE INNE, NIŻ PUBLICZNE, BEZ SŁUSZNEGO ODSZKODOWANIA I BEZ POSZANOWANIA GWARANCJI PROCEDURALNYCH).

3. MECHANIZMY USTAWY, UMOŻLIWIAJĄCE NIEODPŁATNE PRZENIESIENIE WŁASNOŚCI BEZCENNEGO DOBRA KULTURY NARODOWEJ NA RZECZ INNEGO PAŃSTWA LUB WSKAZANEGO PRZEZ NIEGO PODMIOTU, RAŻĄCO NARUSZA PREAMBUŁĘ, ART. 5, ART. 6 UST. 1 I 2 ORAZ ART. 73 KONSTYTUCJI RP (ZASADA OCHRONY DZIEDZICTWA NARODOWEGO ORAZ ZASADA RÓWNEGO DOSTĘPU DO DÓBR KULTURY), JAK RÓWNIEŻ ZASADĘ OCHRONY INTEGRALNOŚCI DZIEDZICTWA KULTUROWEGO KRAJU, WYNIKAJĄCĄ Z KONWENCJI DOTYCZĄCEJ ŚRODKÓW ZMIERZAJĄCYCH DO ZAKAZU I ZAPOBIEGANIA NIELEGALNEMU PRZYWOZOWI, WYWOZOWI I PRZENOSZENIU WŁASNOŚCI DÓBR KULTURY Z 1970 R.
4. PROJEKT NIE ZAWIERA ŻADNYCH GWARANCJI, ŻE WSKUTEK PRZENIESIENIA WŁASNOŚCI I POSIADANIA KODEKSU, NIE ZOSTANIE ON BEZPOWROTNIE UTRACONY (NP. POPRZEZ ZBYCIE NA RZECZ OSOBY PRYWATNEJ).
5. PROJEKT OBARCZONY JEST RÓWNIEŻ WADAMI TECHNICZNYMI, SKUTKUJĄCYMI JEGO SPRZECZNOŚCIĄ Z WYNIKAJĄCĄ Z ART. 2 KONSTYTUCJI RP ZASADĄ POPRAWNEJ LEGISLACJI.
6. UZASADNIENIE PROJEKTU NIE PRZEDSTAWIA ŻADNYCH ARGUMENTÓW NATURY KONSTYTUCYJNEJ UZASADNIAJĄCYCH NIEODPŁATNE PRZENIESIENIE WŁASNOŚCI DOBRA KULTURY NA

RZECZ INNEGO PAŃSTWA, POPRZEDZONE WYWŁASZCZENIEM Z MOCY PRAWA, BEZ MOŻLIWOŚCI KONTROLI SĄDOWEJ TEGO AKTU I BEZ MOŻLIWOŚCI WERYFIKACJI ARBITRALNIE PRZYJĘTEJ KWOTY ODSZKODOWANIA.

7. Z UWAGI NA RAŻĄCĄ I OCZYWISTĄ SPRZECZNOŚĆ PROJEKTU USTAWY Z KONSTYTUCJĄ RP ORAZ AKTAMI PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO, REKOMENDUJE SIĘ JEGO NIEZWŁOCZNE WYCOFANIE Z PRAC SEJMU, A W PRZYPADKU NIEWYCOFANIA – ODRZUCENIE PROJEKTU W CAŁOŚCI.

---

dr hab. Mariusz Bidziński
prof. Uniwersytetu SWPS